

Een archeologische opgraving bij de 'Gommerij' te Coevorden (Dr.)

J.Y. Huis in 't Veld

ARC-Rapporten 2003-38

Groningen
21 november 2003
ISSN 1574-6887

1 Inleiding

1.1 Objectgegevens

ARC-Projectcode	2003/154
Provincie	Drenthe
Gemeente	Coevorden
Plaats	Coevorden
Toponiem	Gommerij
Kaartblad	22E
Coördinaten	247.25/521.75
Periode	IJzertijd
Type object	Nederzetting
Type bodem	Esgrond
Geomorfologie	Licht glooiend terrein

1.2 Aanleiding van het onderzoek

Tijdens het aanleggen van een rioolleiding door het Waterschap Velt en Vecht te Coevorden-‘Gommerij’ bleek een sleuf door een te beschermen archeologisch monument te zijn gegraven (CMA nr. 22E – 006; paragraaf 1.3). Dit is opgemerkt door oplettendheid van dhr. M. Pasjes (gemeente Coevorden). Een medewerker van Archeologisch Adviesbureau RAAP heeft het deel van de sleuf dat door het archeologische monument heen loopt op archeologische sporen onderzocht. Het grootste deel van de sleuf is tijdens de graafwerkzaamheden verstoord geraakt. In een klein gedeelte van de sleuf zijn echter grondsporen en aardewerk aangetroffen (zie paragraaf 1.5). De verdere aanleg van de rioolleiding zou de nog bewaard gebleven sporen geheel verstoren. In overleg met de gemeente Coevorden en dr. W.A.B. van der Sanden (Provinciaal Archeoloog van Drenthe) werd besloten dit deel van de sleuf nader te onderzoeken. Het Waterschap heeft hiervoor het werk aan het riool tijdelijk stil gelegd.

Het onderzoek heeft plaatsgevonden op 30 juli 2003 en is uitgevoerd door Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) in de personen van drs. J. Y. Huis in 't Veld en mw. drs. M. C. Blom. Een graafmachine is door dhr. Pasjes geregeld en door de firma Meppelink geleverd.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied en archeologische context

Het te onderzoeken terrein bevindt zich aan de noordkant van Coevorden, langs de afrit van de N377 richting Dalen en Coevorden centrum (zie 1). Het staat bekend onder het toponiem ‘Gommerij’ en vormt een deel van het esgebied van Coevorden. Ca. 200 meter ten oosten van het gebied loopt het Drostendiep. Volgens de IKAW (Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden) is de te verwachten waarde van het terrein hoog (zie afb. 2). In het gebied ligt een te beschermen monument (CMA nr. 22E – 006, monumentnr. 2733, waarneming 454). Daarnaast is tijdens de aanleg van wegcunetten voor de N377 in 1979 een archeologisch onderzoek uitgevoerd (Beuker 1980). Hierbij is een gedeelte van een boerderijplattegrond aangetroffen, samen met sporen van afvalkuilen en bijgebouwtjes. Deze sporen dateren uit het

laatste deel van de IJzertijd (zie bijlage 1). Verder zijn in de directe omgeving van het gebied nog twee archeologische waarnemingen gedaan (waarnemingen 300258 en 300264). Deze twee betreffen vuursteenvondsten die in het stroomgebied van het Drostendiep zijn gedaan. Waarneming 300258 ligt op het terrein van het te beschermen monument; het betreft hier mesolithisch materiaal. Bij waarneming 300264 gaat het om vuursteenmateriaal met een datering van Mesolithicum tot Bronstijd (zie bijlage 1).

1.4 Doel van het onderzoek

Het onderzoek heeft de volgende doelstellingen, zoals verwoord in het Programma van Eisen (PvE):

- 1 Het nog aanwezige bodemarchief veiligstellen door middel van documentatie en vondstenverzameling;
- 2 Het onderzoeken van de gaafheid van het bodemarchief;
- 3 Waar mogelijk het nemen van monsters om vragen op het gebied van milieu en voedsel economie te beantwoorden;
- 4 Het onderzoeken van de relatie tussen de mobilia en de grondsporen;
- 5 De aard en ouderdom van de aangetroffen sporen bepalen.

De verwachting wat betreft de conservatie van het aardewerk- en vuursteenmateriaal is, gezien het intacte bodemprofiel, hoog. De grondsporen zullen waarschijnlijk bestaan uit nederzettingssporen, zoals paalgaten en afvalkuilen. Mogelijk komen er eveneens mesolitische sporen voor, zoals haardkuiltjes.

1.5 Werkwijze

De afmeting van het te onderzoeken terrein was ca. 25×5 meter in omvang (zie afb. 3). Als eerste werd het vlak opgeschaafd tot op het vondstniveau. Gezien het feit dat de bovenste 10 cm van het zand geheel verstoven was, moest dit verwijderd worden. De aangetroffen grondsporen zijn opgetekend, gecoupeerd en gefotografeerd. Vondsten zijn (waar mogelijk) verzameld per grondspoor. Het terrein is met een metaaldetector afgelopen.

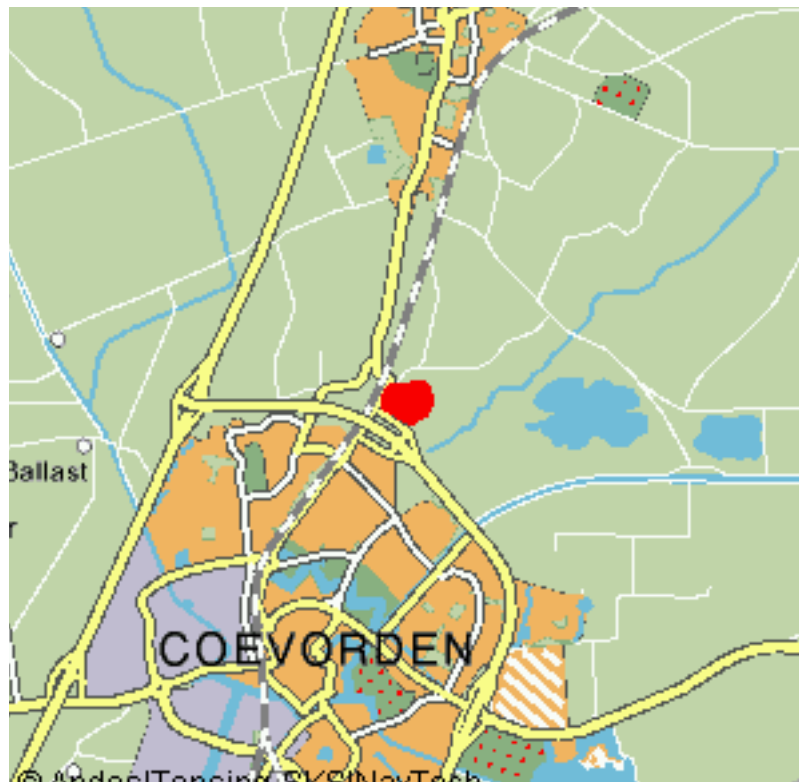
2 Resultaten

2.1 Sporen

In totaal zijn bij de opgraving te Coevorden-‘Gommerij’ achttien sporen aangetroffen (zie afb. 4). Bij een aantal van deze sporen bleek het bij nadere inspectie niet om archeologische sporen te handelen. Deze sporen zijn te interpreteren als vergravingen, diergangen en ploegsporen. De archeologische sporen bestaan uit twee afval- of voorraadkuilen (sporen 8 en 10) en één paalkuil (spoor 15). Van één kuil, spoor 2, is het niet duidelijk of het om een archeologisch dan wel recent spoor gaat.

De vulling van de kuilen bestaat uit bruingrijs of grijsbruin fijn zand met in spoor 10 ook wat houtskoolresten.¹ De paalkuil (spoor 15) had een duidelijk waar-

¹Het houtskool kon niet worden bemonsterd vanwege de slechte conservatie.

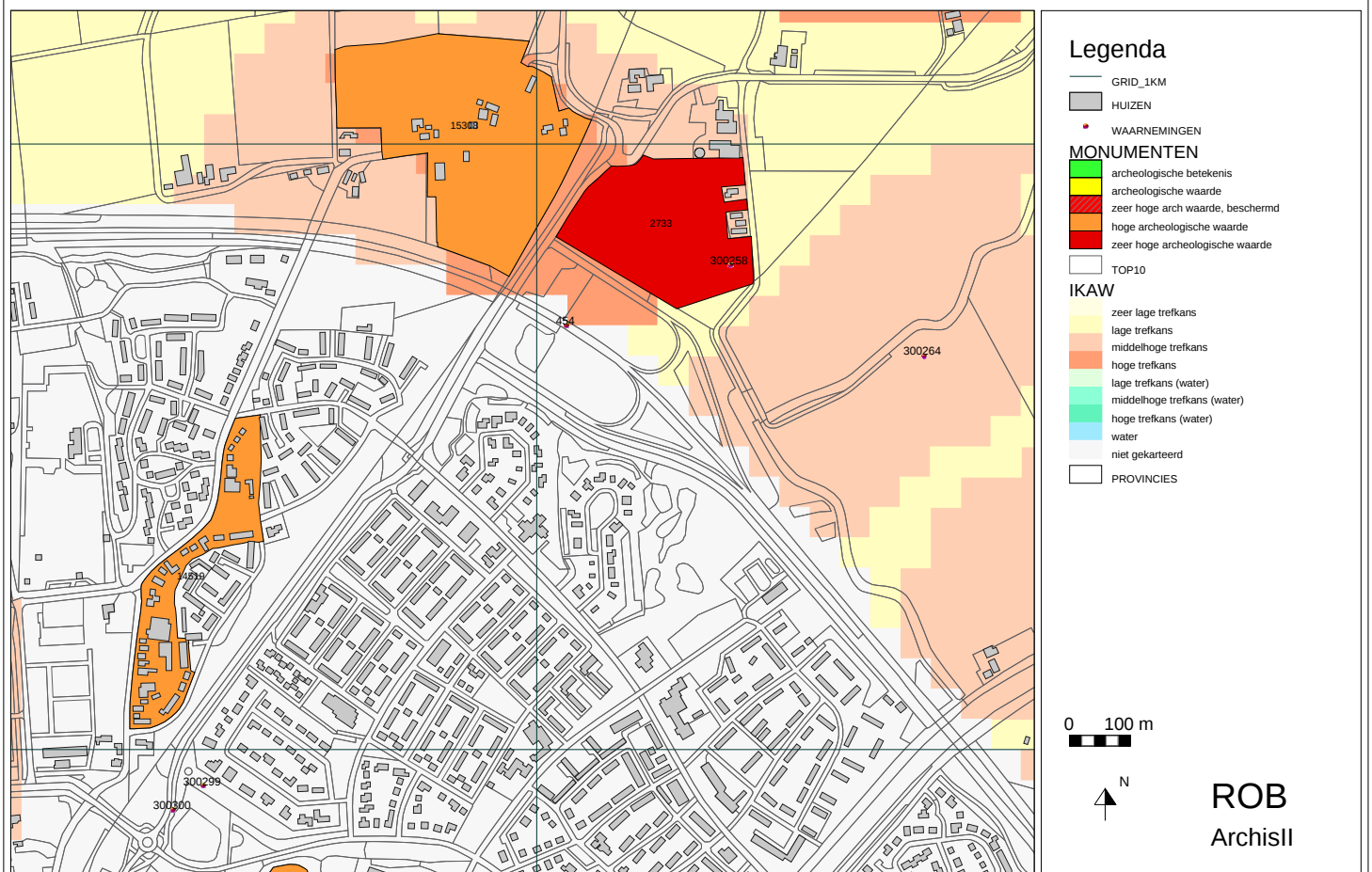
Afbeelding 1 Coevorden en omgeving. In rood zijn de te beschermen archeologische monumenten aangegeven.

Coevorden

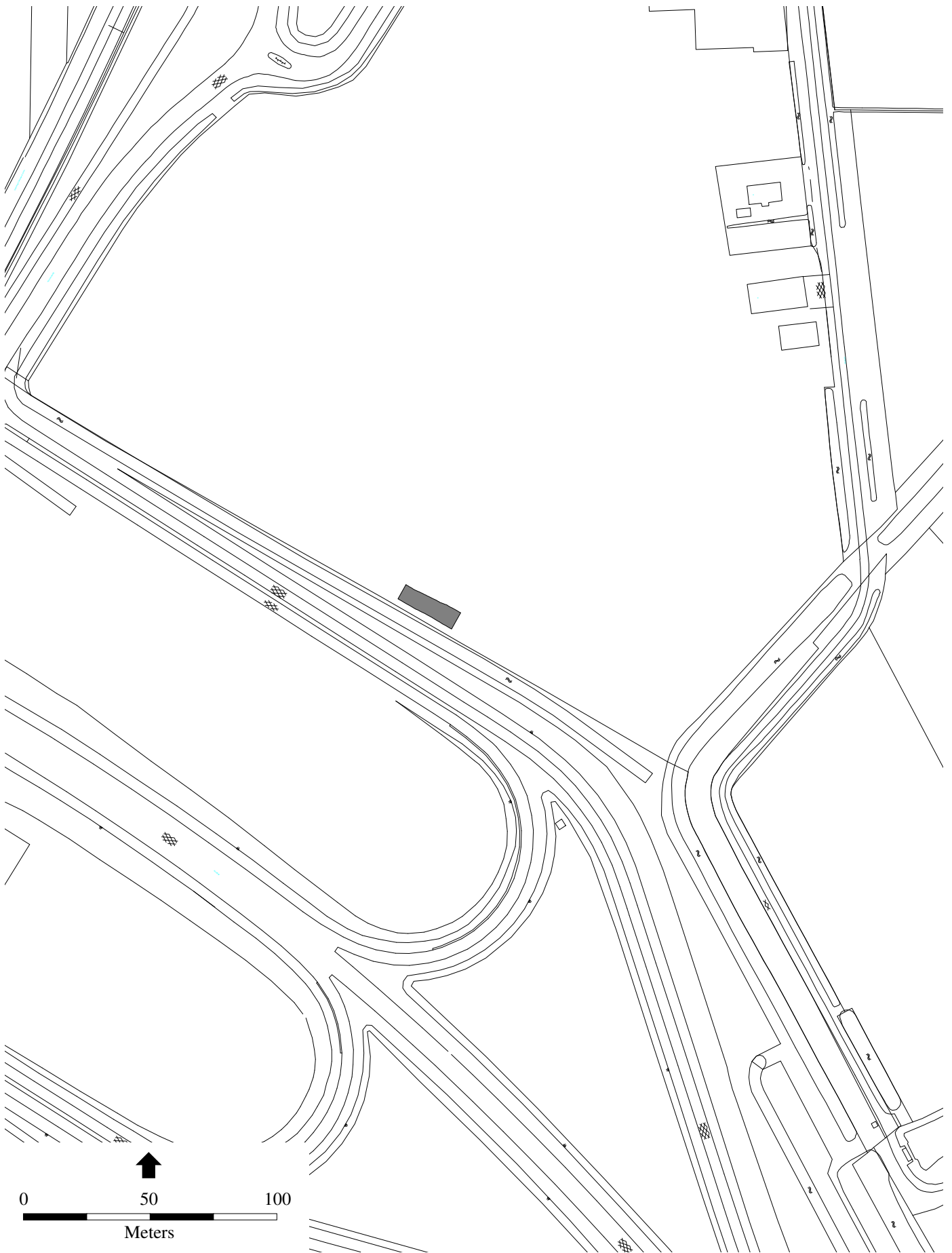
19-11-2003

IKAW Monumenten Waarnemingen

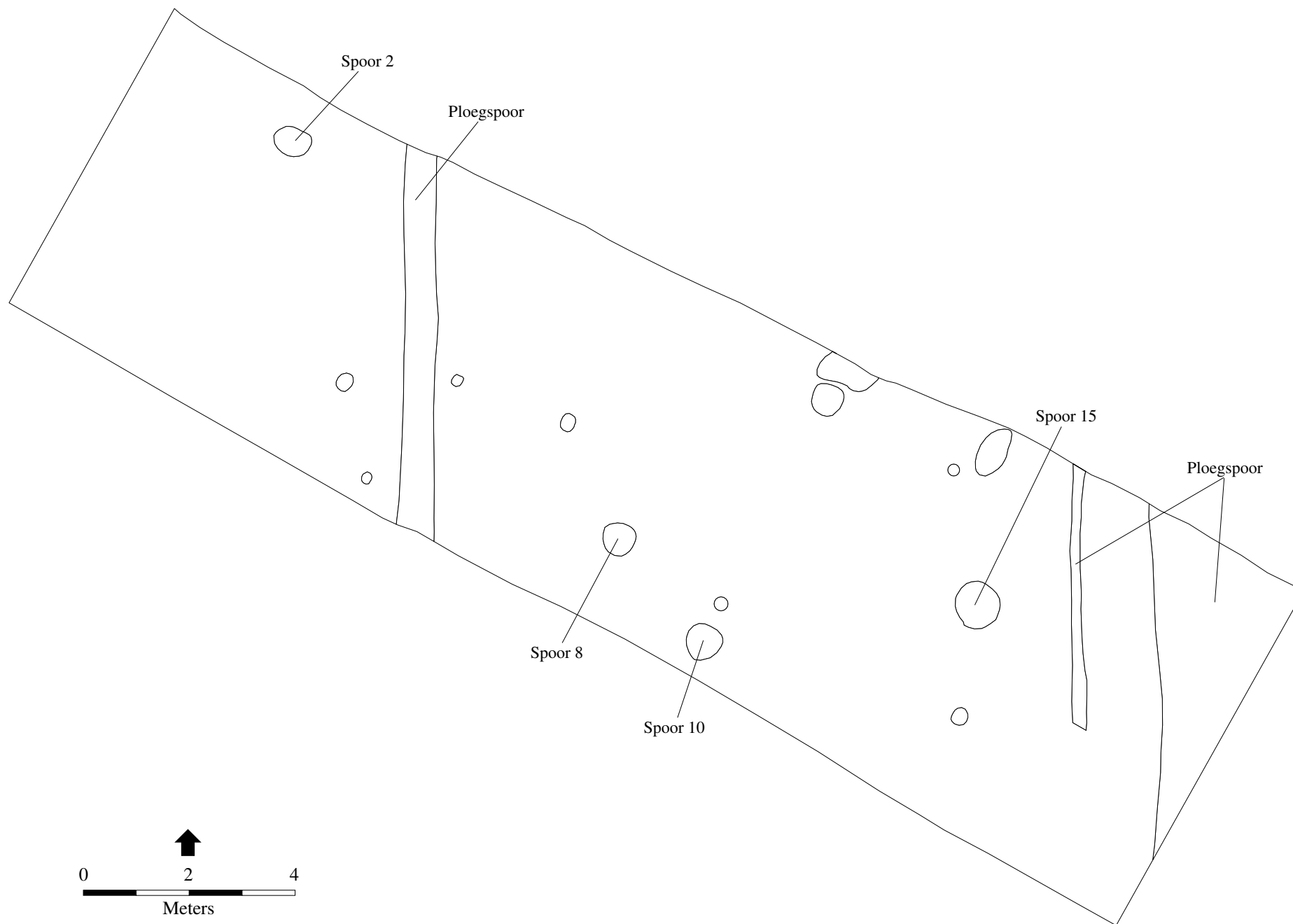
FB

Afbeelding 2 De kaart met de Indicatieve Archeologische Waarden, archeologische monumenten en archeologische waarnemingen in de omgeving van Coevorden-‘Gommerij’.

Afbeelding 3 Puttenkaart. Kaart: B. Schomaker.

Afbeelding 4 De werkput met alle sporen. Kaart: B. Schomaker.

neembare dubbele vulling, een lichtbruine vulling van fijn zand (insteek) met daarin een bruingrijze zand vulling (paalkuil). In het vlak hadden de sporen een doorsnede van ongeveer 60 tot 80 cm. De resterende dieptes van de kuilen en paalkuil waren zeer gering, ca. 10 tot 18 cm beneden het vlak.

2.2 Vondsten

De vondsten die tijdens de opgraving verzameld zijn bestaan voornamelijk uit aardewerk. Het aardewerk is bekeken door door mw. drs. A. Ufkes en zal hieronder besproken worden. Ook zijn er drie stukken vuursteen aangetroffen. Twee verbrande, onbewerkte stukken komen van de stort. Eén afslag van lokaal moraine vuursteen is in spoor 10 aangetroffen.²

Naast aardewerk en vuursteen is er een kleine hoeveelheid huttenleem (tien stukken, 33,9 gram, uit spoor 8) en wat metaal (ijzer) van de stort gevonden.

Aardewerk

In de twee kuilen bevond zich een redelijke hoeveelheid aardewerk. In spoor 10 zijn in totaal 64 scherven met een gewicht van 316,5 gram aangetroffen. Uit spoor 8 kwamen 85 scherven met een gewicht van 259,9 gram. De paalkuil (spoor 15) leverde weinig archeologisch materiaal op. In de vulling bevonden zich zes scherven met een gewicht van 33,1 gram. Het aardewerk dat van de stort afkomstig is, 43 stukken met een gewicht van 271,6 gram, is grotendeels vergelijkbaar met het aardewerk uit de sporen.

Het materiaal dateert uit de IJzertijd, mogelijk Midden- of Late IJzertijd (500 v. Chr.–12 v. Chr.). Het is sterk gefragmenteerd en het is niet mogelijk potvormen te reconstrueren. Een dergelijke fragmentatiegraad is indicatief voor een nederzittingscontext.

3 Conclusies en aanbeveling

3.1 Conclusies

De in het PvE gestelde doelstellingen (paragraaf 1.4) kunnen als volgt beantwoord worden:

- 1 *Het nog aanwezige bodemarchief veiligstellen door middel van documentatie en vondstenverzameling.*

Aan deze doelstelling is tijdens het uitgevoerde onderzoek voldaan.

- 2 *Het onderzoeken van de gaafheid van het bodemarchief.*

De gaafheid van het bodemarchief is gezien de resultaten van de opgraving redelijk te noemen. De archeologische sporen zijn welliswaar niet erg diep, maar dit heeft vermoedelijk te maken met de diepte waarop het onderzoeksvlak aangelegd moest worden (zie paragraaf 1.5). De sporen zijn echter uitstekend zichtbaar in het vlak.

Helaas doorsnijden recente ploegsporen en andersoortige recente vergravingen het onderzochte gedeelte van de sleuf. Ook buiten het onderzochte deel van de sleuf waren ploegsporen zichtbaar in het vlak.

²Mondelinge mededeling drs. J.R. Veldhuis.

- 3 *Waar mogelijk het nemen van monsters om vragen op het gebied van milieu en voedsleconomie te beantwoorden.*

Tijdens het onderzoek bleek het niet mogelijk monsters te nemen ten behoeve van botanisch onderzoek. Geen van de aangetroffen archeologische sporen bevatte voldoende potentie voor een dergelijk onderzoek.

- 4 *Het onderzoeken van de relatie tussen de mobilia en de grondsporen.*

De aangetroffen mobilia komen met name uit de archeologische grondsporen. Tijdens het aanleggen van het vlak is niet of nauwelijks archeologisch materiaal gevonden.

- 5 *De aard en ouderdom van de aangetroffen sporen bepalen.*

De archeologische sporen kunnen als voorraad- of afvalkuilen en als paalkuil worden geïnterpreteerd. Aan de hand van het aardewerk kunnen deze in de Midden- of Late IJzertijd gedateerd worden (zie paragraaf 2.2). Er kan gesteld worden dat de sporen in een nederzettingscontext thuis horen, dit sluit aan bij het eerder uitgevoerde onderzoek op deze locatie (zie paragraaf 1.3). Gezien de geringe afmetingen van het onderzochte deel van de sleuf, zijn er geen verdere conclusies over de aard van de sporen te trekken.

3.2 Aanbeveling

Het trekken van de sleuf ten behoeve van een leiding voor de riolering heeft het bodemarchief op het te beschermen archeologische monumenten te Coevorden-‘Gommerij’ in grote mate verstoord. Slechts een klein deel van het sporenvlak was nog aanwezig en leesbaar. Verder onderzoek in de reeds getrokken sleuven is daarom niet noodzakelijk. Gezien de geringe omvang van het onderzochte terrein is het maken van een gefundeerde interpretatie van de aangetroffen sporen niet goed mogelijk.

Wel wordt uitdrukkelijk aangeraden om op het, als archeologisch monument aangeduide terrein bij de ‘Gommerij’, in de toekomst geen bodemverstorende activiteiten uit te laten voeren. De aangetroffen sporen bij de opgraving laten geen twijfel bestaan over de archeologische potentie van het terrein.

Literatuur

Beuker, J., 1980. *Een IJzertijd nederzetting bij Coevorden*. Coevorden (Coevorder Cahier 4).

Bijlage 1 Periodisering

De onderstaande tabel geeft een vereenvoudigde archeologische tijdsschaal.

Periode	
Paleolithicum	8800 v. Chr. en eerder
Mesolithicum	8800–5300 v. Chr.
Neolithicum	5300–2000 v. Chr.
Bronstijd	2000–800 v. chr.
IJzertijd	800–12 v. Chr.
Romeinse Tijd	12 v. Chr.–450 n. chr.
Middeleeuwen	450–1050 n. Chr
Late Middeleeuwen	1050–1500 n. Chr.
Nieuwe Tijd	1500 n. Chr tot heden